

ACC. N:R. M. 10895:1-76.

Landskap: Öland Upptecknat av: olika personer;
 Härad: Diverse Adress: se namn!
 Socken: " Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1947 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hälsntak.

s. 1-76. LUF 62.

Från

Algutsrums härad

s. 1-8.

Gräsåreds

"

s. 9-40.

Runstens

"

s. 41-44.

Flättbo

"

s. 45-56.

Åkerbo

"

s. 57-76.

Skriv endast på denna sida!

3245 129/2226

Acc. n:r M 10895:1

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Oland*

Härad: *Ågutsjö församling*

Socken: *Ågutsjö*

Uppteckningsår: *1948*
+ Slägg!

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Otto T. J. Johansson*

Adress: *Hult B. Ågutsjö församling*

Födelseår och födelseort: *1894 Hult B.*

1955 x kallas "Otto vid Eken"

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar: *Se även M 19611:1-2*

Ja bägge delarna förekommer.
2. De äro numera medelst raft bundna vid underlaget med galen glödgad järntråd.
3. Förekommer g. här.
4a. 20 % 4b. 40 % 4c. 70 % 4d. Ioligen 90 %.
5. Ja raft användes.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Banden och raften, isoleras genom det löpande varvet. och beräknas läggas mitt på det utbredda varvet.

8. En Fakskovel. 1. Trädgårdssax. 1. Nål.
1. Trädarbitare. 1. slägga 2 1/2 kg. yka
såg och hammare. 8 b. ja Ringsat.
Eller Licknivar användes istället
för Fakskovel vid oredningarna
av Taket

9. Torvar nog utförligare beskrivning
av arbetets gång. Slike Fakdim-
konstruktioner m. m. Material Tex.

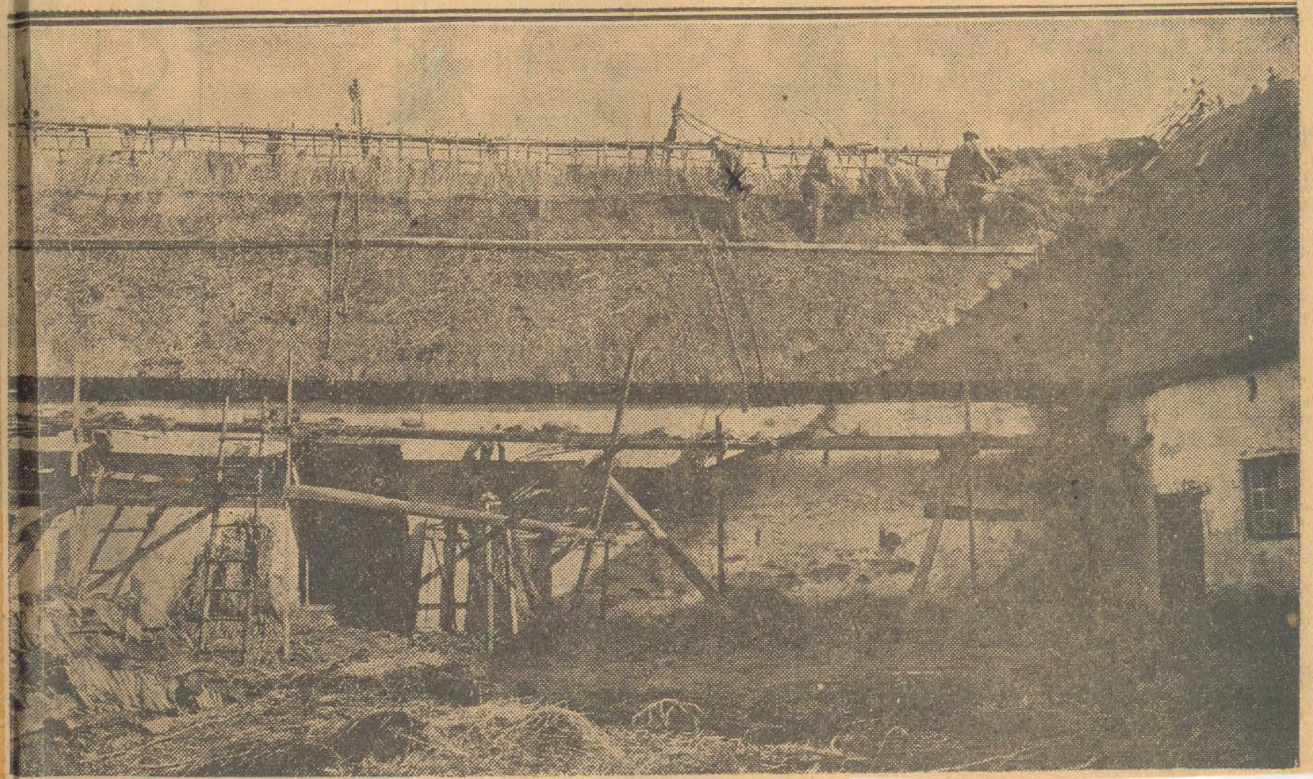
10. Fakskoveln användes för drivet.
Saxen för klippning av varvet.
och släggan för bindningarna

M.10895:2a

Glömminge prästgård på Öland.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

De kulturhistoriskt märkliga ekonomibyggnaderna över-
lämnade i fornminnesföreningens vård.

M.10895:3.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
 - a. långhalmen?
 - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
 - b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
 - c. Hur behandlas takskägget?
 - d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
 - b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

Jag använder grova arbetshandskar
med långa klappar, och ibland vid
vass en dubbelvikt säck eld till
skydd å bögra knäet. På fötterna
helt grova tjäderulnar.
12. Olika dels genom slagtröske på
loge, dels genom repulle, som
kördes med en häst, eller skar,
dels a.h. Bosa, som tröskades på
(senare tid) på ångtröske, och
ibland repades på en repa ~~fun~~
som man satte fast i logens
mittstolpe. Även har förekommit
grönriag. Som näst skördas
skar efter blomningen ^{sedast i vassa} ^{blommande} ^{och} ^{blommande}
blir i vilt. Tokas och repas.
3. fäben vägges i två varv, ena
den ena blir $\frac{1}{3}$ del fjätkan och
användas som steyk, eller riktrav

M. 10895:3 a.

Fråga 12. Vassen skördas på fastlandet
 och överfås med bil på Färjan till Öland.
 den väter vid vikarna i Halmösund
 och skördas på isen, med skära
 regnas och skakas ur kostare strån och
 buntas till hävar. Som bindes med stultkud.

13 Här rivs det gamla taket ned i
 allmänhet och Takriggen förbättras
 innan det nya läggs på. Men Möre
 Åland för Slögsrum i väster till Bunden
 i öster förekommer mest (isynnerhet
 med haln. Att dom täcker utgåva
 det gamla. 13 b. Nej det drives ned med
 skoveln 13 c. Taket läggs färdig vid
 början och omdrives. när taket är
 färdigt. 13 d. Seke numera. för 10 år
 sedan förekom 1 a 2 om året 14 a.
 olika vassen bindes över från bägg håll
 varefter halmen läggs ca 20 f. fjädet i
 ryggen och nedskutes till (häng-
 andarna) hängs sena

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M.10895:3b.

Uppå bägges dels hängslen $3\frac{1}{4}$ aln bägga
 4.5. Fäns grova bjälkar som i övre
 ändan borras och slås tillsammans
 med en jinne. 2 användes stänger
 som bägges längs "Mon. 2 på varken
 sidan och 1 på ryggen 3 användes
 Nät 180 ent. galen 2 st bindes samna
 i rygg och fästes ordentligt genom taket
 med ståltråd. 14 b. medels en "sticksprån,
 till bjälk 15 Uld kaln 4 man först
 Fälggägareren, som även håller kängen
 i önskad höjd. Sedan den som binder
 så drevkarlen, så en innanför som
 sticker ut vålen När arvet är slät
 hjälps alla tre på Taket åt och binder det
 för gott. Nålmanren går i ordning arvet
 varv. Skall till läns, avsluta en bild
 i glömminge prästgård Till förfylligande
 hur det går till att fästa kaln tak.

(De två personerna äro nu döda den med ett märkte
 är underskrifnad)

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitetHögskolefullt
O. Johansson

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

M. 10895:4.

Nej men man borrar hål i
vindskiffran för att med en dubbling
sätta fast den vid läsarna

17. Oliku, sålsta sättet är uppständer
och tvär raft som bands fast vid varje
kryss med lindbast. 18. Nej.

19. Ja. (Alltid Tacksam för minns bidrag.)

20. Inom åttio socknar. och har
nu i höst lagt Vitterhetsakademien
gärd gräbary med ca 1500 bärar
var och i fjöl fornminnesföreningen
Vador i Glömsninge

21. om vintarna skogsarbete
somt höst och vår något stenarbete
då sådant anerkännes.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Åguts rum 8 Nov 1955

Till Hrn Doktor Mattsson, Malmö.

Har mottaget Edert brev, och ser att
Ni för Folkleksarkivets räkning
vill behålla den bilden över
Fakarbeit i Glömnings som Nifick
läns. ja. Kanske det är i bästa
förmån där. Lå låt det vara.

Har i korthet berrnat i frågorna
i Formuläret. Men skall ge bättre
detaljerade upplysningar. skinner
om i nästa

Gläder mig höra Hr Doktern
tyckte om sin Ölandresa och
vill uppsöka mig. Över nästa gång
Det skall han göra. Kanske det då kan
bli tillfälle visa något av vår
underbara Ö.

Med Härlig Hälsning
Ola Johansson

Fråga 22 upptecknades och fotografades
vid Dr. Doktor Mattsson besök hos
mig i skat

23 på brokig

24 reffer

25 Delar vass. delar halvm.

Och på senare tid Stenit

26 Endast halvm

Och en och annan med spån

Men bonngården tegeftak / ensla jän

Men på senare tid, med spån
eller prapp inunder.

325.

Arb. fr. båda händer
binder i 2 tempa, dräver är. 28 fr samt tre
sängen i samb. med putsningen.

Skäres ejner!

Obs. grövrejen! Ringstet! Se blocket ang.
knuten.

13
fr

324.

128/222b - 129/222d

Acc. nr M. 10895:5.

LUF 62

324

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: ÖlandNamn: Viktor NilssonHärad: Algotrum KalmAdress: Ölands SkogsbySocken: TorslundaFödelseår och födelseort: 1872 TorslundaUppteckningsår: 1947

f. u. l. 325 i tel.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d. v. s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Finnes båda delarnaFör användes vidjor, numera är det järntråd.Ej på neta

75

a. 75 procent vassb. 100 " halmtakc. " " "d. " " "Ja.

Tydligt har vass börjat användas de sista 10 åren i utträngit till till 75%

K. M. - n

Frågan har missförstått (att gälla förh. t. mellan vass- och halmtak).

M. 10895:6.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Halmen eller vassen breddes ut
ett hult varv åt gången och bindes
under ett rafft med järntiäsk
Täckskovel, sax och näl.

Nej
Täckskoveln användes till "klappa"
eller "driva" upp halmen jämn.
Och sedan klipper man av alla
strå som blivit bristliga och
hänger lösa. Välen "träs" med
lagom avklippta trädor, användes
att få tröden genom halman o.
vassen.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

1000 M.10895:7.

Nej

a. Repas och bindes först i "handmål"
och sedan bindes 14 sädana till en
kärve.

b. Skördas på hösten när bladen faller.
Ja det gör ju också, men det är
sällan det förekommer

b. ja

c. drivas med tacks kovelu i vinkel m. t.
Nej inte numera

a. "Monass" med lös halv hängas eller nätt

b. Långhalmen vikas och stoppas i
hällen samt bindes och drivas

3 st. en hällen kärve, en breder
ut halven eller vassen, en binder

M.10895:8.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Nej

obekant

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Båda delarna

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Nej, jag har svårt att skriva
själv

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Omkring 20 år, mest på mellersta
Öland

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Till 1939 var jag även lantbru-
kar.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

312.

vide repl. ö kal.

Foto 2.4 - 8 - $\frac{1}{50}$ sek.

312

122/222d

Acc. n:r M. 10895:9

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av
*San Remo, G-u*Landskap: *Oland*Namn: *Antef Persson*Härad: *Kungälv*Adress: *Thomsgröden Öl. Kungälv*Socken: *"*Födelseår och födelseort: *1891 i Kungälv*Uppteckningsår: *1947*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar: *Se även M 19614:1-5*1. *Halmtak.*2. *Beundras med jämtind de sista 25 åren, för med vidjor*3. *En eller möjligen två procent.*4. *cirka 10 procent i Ladokhus.*c. *" 30 "*d. *" 80 "*5. *Har aldrig förekommit (oförställt)*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10895:10.

6. Oförställt.

7. Halmen bindes antingen på S. K. uppständerarstift }
eller på stift i viget viktning, varefter den bindes med
S. K. påbinderarstift i lågor om 20-30" och ställinden bindes om
sivtill den endas som översveller.
8. Täckskoal, och Kniv.

6. Skj.

Längd 60+100

9. Täckskoal, lik en träskuffel med 4" rylat brida.
Täckkniv, en avhuggen lir. antingen med träskeft
eller ombunden med vev för handtag, längd 12-15"
Trusatom användes för täckningen en bom, som
benämnes "trik ås" och uppbäres av grova rep
som fästs i från takets topp uppskjutna
stänger, som benämnes galje.

10. Skoalen användes för att jämna och uppskjuta
halmen för bindningen, för att efter noggrann
skärning med kniven ånyo utjämna taket.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11. Nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

12 a. Långhalmen slås över en back eller något annat
ojämnt underlag på att vassen i varje käve länkas, därefter
separ. käven i för ändamålet förfärdigade kammar
som kallas vassor, gjorda av trä med 10-12 pinnar av 1 1/2" längd
b. Vass förkunnas utgj. Vassen skördas vid mognaden.
D. a. T. enstaka fall.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

b. Ja för varje lag.

c. Skäres innan taket avslutas.

d. Kammar något sällan

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14. a. Med lös halms som fästs med d. k. hängslar eller
medels grovmackigt strå.
b. Liksom vid snyttning

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15. Slett efter takets storlek och arbetslidens
begränsning, med 2 man i varje lag.

M.10895:12.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

16. Förkommer fortfarande vid varje gavel på
huset som teckes. Takkämparna kallas här
påbindarscraft. I den byg där jag bor förkommer
nålen i takets vindske- (Skivgrötis)

17. Både delarna

18. Nej.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

19. Ja.

20. På flera ställen i min hemsocken.

21. Jag har som huvudsakligt yrke jordbruk, men
sysslar även med kommunala uppdrag och
skulle från o. med 1948 bli brukslidgivare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

313.

Ännu 30 är räfflad, Hal i vädsk.!

~~Ännu 30 är räfflad.~~

Var inte, möttes på vägen, noglita bivet!

313.

313

122/222d

Acc. nr M. 10895:13.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: ÖlandHärad: GränsåsSocken: GränsåsUppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: John Eriksson ej. tel.Adress: Östby, Ölands EkboFödelseår och födelseort: 1888, Östby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja. samt något instaka vasstak.
2. nu bindes halmen med järntråd. för mest.
3. nej. 4. A. på södra Öland finnes knapt nu 10 procent. mera på mellersta Öland. B. omkring 25 procent. C. mellan 50. o 60. per D. cirka 90 per.
5. Här håller vi takkäpparna för påbindarecraft

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

se p 16!

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M 10895:14.

6 fortlöpande söm

7 först utbreddes den r.k. långhalmen på underlaget som nu består av tvärslanor. så läggs raftern överpå. så fastbindes dessa med gallvarniserad ståltråd. vilken trådes genom halmen ned om under slannan. och uppgår om övre raftern och fastsättes om denna.

8. täckkniv. täckskovel. och nål. nålen användes så att i den smala ändan borrar ett hål i detta förhållande ena ändan av träden sticker så nålen genom halmen. tar upp träden med handen. gör bättre på fäst i träden när nål användes. B. nej.

9 täckskoveln är gjord av ett helt stycke trä med borrarade hål på undersidan.

10 när lägret är bundet skär vi halmen med kniven så den blir fri från långa stäm. så slår vi lägret slätt med skoveln

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11 nej

12 rågen får mogna skäres och får torka. nu på senare tiden har vi använt en sorts värk. som vi tröskat halmen på, så binder vi den i s. h. härvar. och förvarar den stående till den skall användas

13 vi täcker ej på gamla tak.
b ja

b först lägger vi ett tunt lager så ett tyockare lager ovanpå. skär och slår så takskägget jämt

D ja

14 vi breslar lös halmen ovanpå den bundna halmen. så man får nog. ovanpå halmen lägges s. h. hängslan att hålla takmen med.

b halmen stökes in under halmen som finns kvar och bindes. vilket skall göras så det blir både lätt och bra

15 vi brukar vara två och två

86 107

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

M.10895:16.

16 jag själv har borrar många hål i vindskedarna till fäste för raften

17 här täckes på bägge vis

18 nej. men för i tiden användes barrotak på boningshusen. vilka täcktes på följande sätt. först vid foten lades ett lag björkhuäver. så breddes längskalm undan för undan uppåt. överpå lades så forven

19 ja

20 endast på min hära O.

byggmästare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

314

122/222 d

Acc. nr M 10895:17.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Namn:

Härad:

Adress:

Socken:

Födelseår och födelseort: 1873 Anslunda Skåne

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar: Se även M 19612:1-3

1. Halmtaken knapt helt borta,
2. Halmen alltid bunden vid underlaget för med vidjor, den siste 40 åren med järntråd.
3. Löst pålagd halm har aldrig förekommit
4. För 60-50 år sedan var den almånsa på alla utlän, Bostadshusen var täkta med lös laghalm samt lund skärd grästäng, å inga nya als.
b. för 10 år kanske 20 procent mot för 50-60 år sen 100!
alltid käppar för både den raft.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 90895:18.

6 Den frågan fick förstå jag ej
7 Alltså lägret lades antingen en spets eller klen
björkskäp för, med en björks riger, senare
med stälträdd.

8 a redskap var täckskyflet knif håltgöddt enli
samt en 60 centimeter lång kyp halenna endan
när man band med stälträdd b har aldrig använts
andra redskap

9 mig netter ligt har aldrig använts
andra än åfan öpräknode redskap.
när man band med trädd var det en
tång med flatta käftar att draga åtmed

10 Skyflet var att klapa eller fjaka i bap
helmen sedan den var fast banden kinnaren
att skära af alla lösa holm i trä

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes (tygdet! brodet!)

a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10895:19.

11 Ingen af de nämnda perredlar ~~kan~~
här på orten.

12 a. Läger allt efter lättem olika afstän-
 från varandra. Men har aldrig anvent
här på orten.

13 a. Här på orten för säktes något att sanden kasta
halfrala, gamla Tak blev för arbetamt

b. ja

c. Takfatten. Dags efter klappades / köden blev
fäst kam ligt rak och jämn skars alla lösa
strä af, d. ja det var ingen skilnad.

14 a. med Läs rågholm, anläggning det best
af den gamla halmen.

b. den nya halmen staks under den gamla
vid tiden. Afse vid, var alltid herrän vid byggtäckning

15. allt efter Takets storlek 4, 6, 10 man här
på orten var den gamla Takarna med alla
den fästas varandra.

M. 10895:20.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16 Har blivit ett bär på för raften, så länge
det var nytt var det bra men käpen rätas fast
af så var faket läst vid vindskodarna
17 Bräda dellar.

18 Aldri på Öland, här lades tät med bräder
på takstolen sedan rättfäkt med längskelns
ett hålla balmen ett lager tunn skänd gräs.
Tärf på det hela, i Skåne Fladen var på
allment för med samma Tak på bäddställen
som uthusen.

19 I September i år svarar jag på ett stort
frågeformulär till en i skåne på 68 frågor
har ej varit förut.

20 Här på Kånga Öland.

21 Har varit både fast och lemnat
gårdar till en del.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

315ⁿ

Bada. Langt Lûb. Roffl. Bäst.

315 122/222 d

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Gräsgårdsklän

Socken:

Gräsgård

Uppteckningsår:

1977

Acc. nr M 10895:21.

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Kurt Eriksson

Adress:

Stenstary Ö. Gräsgård

Födelseår och födelseort:

1886. Ö. Gräsgård

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

ja

det finns med både vidjor snöre och järntråd

nej

10

30

80

nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M40895:22.

fortlöpande band
först lägger man på botten
samt ruff och binder med vidjer

kniv lökskyffel samt för bindning
med träs en lång trästicka med åga
Nij

samma som föregående

vidjarna till att binda först
ruffen med skyffeln att banta botten
samt samt kniven att skära
med

Nij

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

den slagtörskas och rufas
samt bindas till kôrmar
den skördas när den är mogen
och förvaras i en lada

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

bäcker eldelarna
och beskåres för varje låger
får en låger som bindas sedan
en till så att den blir stabil

Ja

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

men för braten samt hängslen
samma som nytt tak

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

och beror på hur långt taket är
då arbetar två och två en br
braten och andra lägger rapt sedan
hjälpas etc så att binda

M.10895:24.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

ja elu användes även

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

ja

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

i Bl- Gröndal

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

ja elu är i en mängd

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

319.

319

123/222 d - 223 c

Acc. nr M. 10895:25.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Karlshärads län

Socken:

Segersåsa

Uppteckningsår:

1917

Uppgifterna lämnade av

Namn:

O. J. Jönsson

Adress:

Segersåsa län Segersåsa

Födelseår och födelseort:

1871 Segersåsa

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Varning för O. J. Jönsson en landfiskal i Mörby län - därför får Saken vara

Frågor:

Svar:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

1. Ja men snarare halmtak

2. De voro alla bundna

3. Nej, Inga sådana tak finnes

4. a 70 & 75 %

b 80 " 85 "

c 85 " 90 "

d 100 "

5. Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 Nej

7 Halmen breddas ut i skift och kallad luges man lade en ljöskraft luges luges; denna fasthåller med ljöskraft vidvar senare med stultat

8 a Endast kniv och inlephävel

b nej

9 Endast färdut när man redskap används. De upplämnade ställen kallade upplämnings och vris av tall eller gran.

Tvåstücken för stult kraft av ljöval

10 Endast till putsning

M.10895:27.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11 Nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12a långhalmen bereddes för hand senare
även med en sorts maskin

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b Vass finns g' på uter utan höfte
allt' från fulländel

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13a Taket lade ytterst sallan på gamla
ute utan allt' nys

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b Taket futsades under påläggningen

c. Hur behandlas takskägget?

c Det gjordes jämt med kniv och tak
shaveln

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

d g' numera

14. a. Hur ryggas taket?

14 i Halen taker ryggades med ^{trullor} tas halen
och hängslan

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b Taket gjordes rent och lagades med halen

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15 Vanligen 2 och 3.

M. 10895:28.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-darna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16 Har aldrig sett eller hört omtala detta

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17 Taket lades förr utvändigt på raft.
För ljung i trädens skugga även på läkt

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

18 Halm har aldrig använts på bonings-
hus annat än som underlag för
tack

19. Är Ni villig att eventuellt be-svara ett utförligare frågeformu-lär (som i så fall honoreras om så önskas)?

19 Ja det något jag kan besvara
kan jag stå till tjänst

20. När och var har Ni varit verk-sam som taktäckare?

Endast på egen gård

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

J. L. Lantbrukare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

317 123/222d-223c

Acc. nr M.4 0895:29

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av *Allen & Tore*Landskap: *Öland*Namn: *Peter Fredriksson* 7230 SenHärad: *Grösgård* *Klem*Adress: *Mellby, Öb. Segerstad* 336Socken: *Segerstad*Födelseår och födelseort: *17. 6 1870*Uppteckningsår: *1947**16/9 sökata, ej hemma, Arbeta i Grönhöjden* *Klem*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*ja !**Bunden vid underlaget med vido ("vejde")**ja !**Av luren mellby 9 gårdar har 5 gårdar delvis halmtak**Alla lures gårdar*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10895:30.

Långhelms, björkropt och vildjer - "Vejje"

Täckskyffel - "Täckskoppel" nål och trå samt blyerts.

med Täckskyffeln täckklappades den pålagda kolmen och med nålen fästs kolmen

M. 10895:31.

nej

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädning?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Täckes med slaga, repades i "hånga" en kum av
trä.

Av mjögen på halmen

13. a. Täcket även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Börja delarna

ja.

Skars med en kniv av en lila

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

"moning" lös halmen över på "meningen" sattes
"hånga" - kängsen av trä

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

olika

M.10895:32.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Gjorde "kräkor" i krokarna till rafterna
med raften

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Ja

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Arbetat med taktäckning av hela under och
gott om hela mitt liv.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Fiskare, jordbruksarbetare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

318

123/222d-223c

Acc. nr M.10895:33.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Gräsgårds klm

Socken:

Legerstad

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Olaus Andersson

Adress:

Melby. Ö.-Legerstad

Födelseår och födelseort:

1870 i Melby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak finnes. ej vasstak
2. Halmen bands med vidjor vid underlaget för. Numera med Täcktråd (stältråd)
3. de voro af Tröskad halm. eller skriftad så kallad lång halm
4. för närvarande cirka 5%
för 10 år sedan omkring 15% 20 år 30%
för 60-70 år sedan omkring 80-90 Procent
5. så kallad Täckkraft

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6.

Slåttred

7 Halmen breddes ut jämnt och sätet rygs samt drifves upp den öfre, derefter lägges en en raft som bindes fast vid undre raften

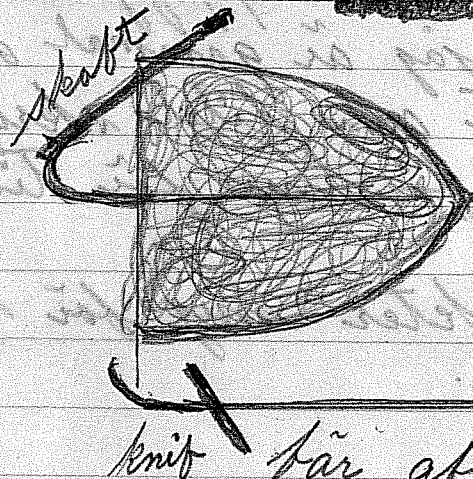
8. Så kallad Täckskovel, Täckknif, samt numera Täcknål af trä mig obekant för vanliga halmtak

9 Täckskovel af trä $2\frac{1}{2}$ alm lång med skaftet Täckknif en afhuggen skarp lör $\frac{1}{2}$ alm lång Täcknål af trä vass i ena ändan med ett litet hål för trådens nedstikkande i taket 20 tum lång
Täcktag samt en lång stång att stå på vid arbetet 10-12 alnar lång samt slät och rund

10 Skaften att drifva halmen med jämn och slät, knifven att skära lös och jämn halm, nälen att stikka ned tråden genom taket vid bindningen

Läckknip af en Ne.

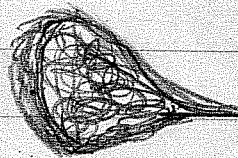
M. 10895:34a.

Flåtrake för torfo för tak
och odling till åker

knip

får afskärning vid utritning af bradden
från torpen

Torffjern vid upptagning af gråstorf

Detta är redskapen som behöfs vid täckning
af halm och torftak finnes hos mig
fortfarande vänd

Jag hafver nu försökt att uppfylla
herrarnas begäran men jag är gammal och
ej fött lära varken att rita och litet skrifning
i min ungdom som dem för nu för tiden

Köras herrarna usseker mig för min
rit och skrifning

vänlig omsändelse

Olaus Andersson

Melby

Öl.- Segerstad

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

15 efter tillgång på
på arbetare från
2-6 och flera

M. 10895:35.

11 Vantar och knäputor kan ej användas
vanliga läderskodon

12 Halmen breddes längs taket varpis och
derefter bindes fast och väl
vass fins ej på Öland köpes från

Stäflo gods Småland

13 gamla halmen aftagas under takten rensas
och ny halm påläggs. ej på den gamla

b) Taket skäres och drifres när det är färdigt

c) Takfoten läggs ett tunt lager först bindas väl
sedan ett ^{tyck} lager ovanpå drifres väl öfra delen
litet högre uppdriven samt skäres väl i

d) vinkel mot taket
d) när halm finas till nya hus

14 taket monas med lös halm varpå läggs
hängsten och packas väl numera med
kännet. taket lagas genom att stik-
ka upp en halmsid med ^{hängsten} brädes väl
och bindes med en raft och tråd

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

- 16 Jag såg 7 år sedan i byn Årbedunda
Löt Locken der hade borrarat hål i
vinskidorna för vad vi kallar raft-
änderna
- 17 för det mesta gangnar vi uppstä-
ände raft, läkten är svårare att
binda om.
- 18 Nej ej bara kalm men försä
var det vantigt med kalm samt torf
ofvanpå så kallade torftak nu är
dem obefintliga för torf förs ej att få
- 19 ja kan ej lafa något sådant för
jag är gammal och kräslig
- 20 I min hembygd under 40-50 års tid
- 21 f. d. Landbrukare och byggnadsarbe-
re även bygmästare m. m.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

316

123/221d-222c

Acc. nr: M. 10895:33

LUF 62c

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Öland

Härad: Gröndal, Klen

Socken: Lohr Mårleby

Uppteckningsår: 1942

Uppgifterna lämnade av

Namn: Leunert Vilhelm Lönner har gård.

Adress: Wilhelm Vikström f. a. s. a. den

Födelseår och födelseort: 1866 Lohr Mårleby

Sonen John N. i banken, träffades där.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d. v. s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även M 19615:1-4

1) Ja.

2) Järntråd

3) I regel av halm, slagtröskad eller för hand malslaggen och uppstjord till knutar som hålles kvar av björk och träkonstrukt.

4) a) 10 & 15%. b) 25%. c) 40%. d) 90%

5) Nej.

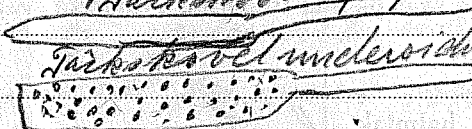
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6) Isolerade band

7) Täckning med "uppsländareft" där på förärande "påspikareft" som kallas på lager vi på läggs, däröver påspikareft som bindes med järn tråd vid varje uppsländareft

8) a. Täckskovel, kniv, och träpinne för förärande av järn tråden vid bindningen

b.) Vet ej.

9) Täckskovel i profil
Täckskovel undersida

Täckskovel i regel av stjärka 2 alnar lång varan biten i höft. "Skapan" cirka 3 tum bred och på undersidan i halva tjockleken borsad med mörk om i borskill, svart. Kvar av en gammal avhugga lig. En träpinne cirka $\frac{1}{2}$ tum i diameter 18 tum lång. Täckskovel användes att jämna halva med och och "driva" taket med. Kniven att jämna skinn halvan inred. Träpinne är ett hål borsat i spetsen var i järn tråden i tråden vid bindningen.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Möjligen vantar vid bindningar.

12) a. Bågnenarna utsläp för hand på en stol är
trängslande träribbor med 4 ben, de närmast
något längre, därefter repas halmen på en repa
och bindes sedan i hop till "handmil" varav cirka
7-8 ättri till en kärve.

b) Dess finns ej här, utan köps den från Luleå.

13) a. Ja, det förekommer ibland.

b) Ja, beskärs och drives

c) Jämnas öfver

d. Nej.

14) a. Taket "manes" med två halmar som fasthålls

med "hångben" som läggs vertikalt med $1\frac{1}{2}$ alms
mellan rum. Fasthålls öfver på ryggen med en träpinne
sedan hängskena och så av två $3\frac{1}{2}$ -4 alms långa borrar

b) Man påsamlar lång halmar som tappas i höjden med en tunn och
flät bård och sedan spetsen vrids en repa bindes över sedan
skäres och jämnas med tacks kovel.

15) På taket tre man, en håller kisten, en breder
ut halmen och den tredje fäster på bindes-
räftan.

M.10895:40.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16) Har sett att man gjort detta för, men kan
ej erinra mig platsen.

17) I regel på raft.

18) Nej.
Påläggning av nya halva tak förekommer
när ej, varför halva taken här på takten
kommer att försvinna inom 10-15 år.

19) Utöver detta har jag nog inget mer sam-
ar av intresse att meddela.

20) Under 40 år har jag varit med och taktäckning.
Jag har tidigare varit flyttman och har också varit
invandrar med taktäckning.

21) Jordbrukare, men har för länge sedan överlämnat
jordbruket.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

328

204/225 b

Acc. n:r M. 10895:41.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Öland**Klein*Härad: *Ståtholm**Brunstems län*Socken: *Öst*Uppteckningsår: *1942*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Oscar Andersson*Adress: *Palmelund*Födelseår och födelseort: *1884 Öst Palmelund*

Rt. 52.

Klein

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Töges = taget? (12) drans
Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar: *Se även M 19618:1-6**Båda delarna.**Små (ljärtäl) galvaniserad ståltråd (triktör)*

*Träskottet användes blivare av trä, på Takasen
senare enotat halmtak, och ståltrådsst.*

*rotta. fort. ty detta bolog ej högt freman
90%*

*100%**Stjärk var husselstäl användes.*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8 a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8 b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

* Halen läggs under båda sidor / ansvärd.

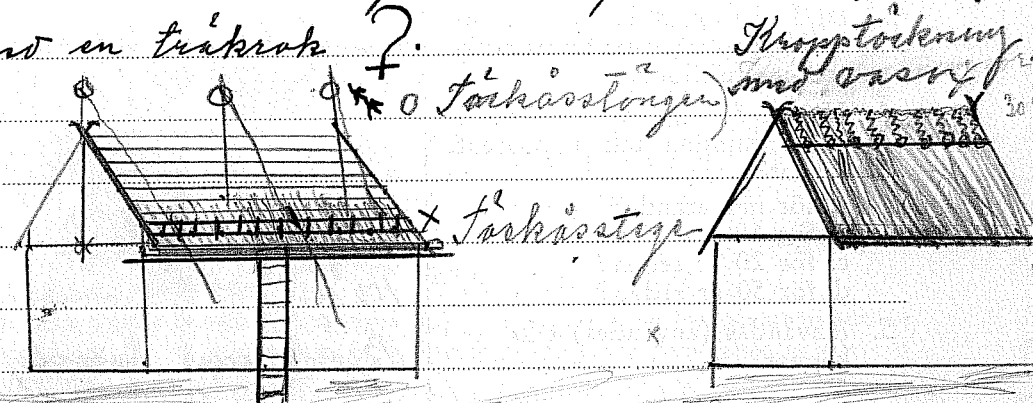
Språlen (raft) bindas med två alnars fortlöpande melleum
= vävbandet
Man börjar vid ena änden av byggnaden med ett lager av 10 tum
rygg och slysträckor halvt på de gränstänger som ligger på
takens nederkant med 18 tum melleum, ovanpå halven läggs ett
sprått fortlöpande takets längd (se 6) alla togar (blek) stänger
ovanpå täcker de första nedre lindasprått o.s.s.

Det är 2 alnars längd, spinver, takis stänger, takstänger
Stäl. trä

* Hålls med 2
plyttor efter väsens längd.

För detta arbete behövs 3 man, samt 2 svar, en man malar, 2 svar vid sammanspinnningen malaren håller på mitten på den enkla svaren med en träkrak.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

Vid täckning med vass (eller äg) användes baskar av vassfårskin samt knäputor (en gammal sorts) ¹⁾ föres för hand ur vass. ²⁾ Rågen mäter på träen i träskvirket. ³⁾ Vass med alaga, bindes i knippar (kallat basor.)
b) Vassläggning förkommer mera sällsynt, den slås med lis på vintern och används på våren, förvaras i vass (streck)

a) Om gamla taket är slätt (jämt) täckes det ovanpå

b) Om halmen är repot. Ropningen tillgrip så, att en liten körva röj täckes för hand med en vassstijl släts jämt i änden, läggs tillsammans i stora basor.

c) Skäres med lis (d.) ju i almondet.

Sådan hela taket är bundet upp till näst övre stängan läggs lös halmen ovanpå (b) Då stoppas mindre hal med ny hal.

Täckerbasen bryter halmen, två man arbetar tillsammans å binda, en under taket och två mälare, samt en hantlangare.

M.10895:44.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

I första sprödet iborras en pinn, som sätts
in i vindske-
darna, så användes i almonhet.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Taket läggs på runda gränstänger, som sätts
på iborrade pinnar i sprödet (Tranorna)
Nj.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Ja om det är möjligt.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Jag är ingen yrkesman på de områden

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

J. v. Hemmansägare
En landbrukare bör kunna allt som
tillhör yrket

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

205/225 ac

Acc. nr M10895:45.

LUF 62

329

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Öland*Härad: *Flötbo Klän*Socken: *Albåhl*Uppteckningsår: *1947* *trä- eller järnspröt*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Rudolf Petelius*Adress: *Slackertorp*Födelseår och födelseort: *1893 Lätt*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. *Halmtak* *se även M 19619:1-4*
2. *med järntråd*
3. *nej*
- 4 a. *omkring 90%*
- b. *95%*
- c. *100%*
- d. *100%*
5. *s.k. spröt och även 5 m.m. järntråd*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 M. 10895:46.
Hy

Halmen s. k. basor breddas omkring 20 cm.
Tjockt lager sedan lägges spröt eller järntråd
som bindes fast med finare järntråd
som medels s. k. nål sticks genom takell
träss omkring s. k. takstängerna.
Så en järnvål med ett hål 10 cm.
från den vassa ändan var den fina
järntråden trådes.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10895:47.

11 nej

12. Träskes på valigt sätt med regelbunden i mätning med axen åt samma håll halmen bindes i prässen. För 30 år sedan träskades borrar på Träskværk som drogs med hestvandring men Togs upp och bantades med snadda band av halmen två band om vargen skärre (basta)

13 a Nya Tak Träskes derest på stängerna men gamla Tak Träskes på det gamla Taket.

b när Taket är färdigt skäres Takskägget Takfästerna med lic får de skall bliwa hjämt. d. Nej inte ny!

14 a. Läggs lös halmen som fastbindes även med 3 m. härsnät som sys fast med järntråd

15 3 personer en borer och 2 sys fast sprät eller järntråd

M.10895:48.

2
1
16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. Nej. men spikas fast eller med sk. i
nackspriet med en pinne barret
i ändan av sprätet.

17. läggs på takstänger med 30-40
cm. mellanrum

18. Nej

19. om det med mina bekansheter
kann verkställas

20. på min hemort i 18-20-år

länshetsägare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

326.

Gårdslösa 46

Klappträden end. kuggren

användes ^ä/hela taket ^hnej!

eller bara nortu? ⁱⁿ

för vad ändamål?

Om om vass? Störlo
varifrån?

Ag?

Ej takskovel? Vid vass, ^Wför
mät 20 x 12 x skäft olika - 1 m.

2 slag - en för större tak

en f. mindre → 2.

18/9

^Nraffl. - ej
seu l. hört h

spontant.
brev d. 3/4 56
om kladdguld
Sover skriva i ^{spontant.} till arkivet o mitt namn

326

201/223

Norra metet bryggar kar:

Acc. nr M. 10895:49.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: SkåneNamn: Clarence AnderssonHärad: BumskensAdress: Tedby Gärdsbösa Tel 85 b.Socken: FlögsrumFödelseår och födelseort: 1915 GärdsbyUppteckningsår: 1947 + hamn

Långlöt 46

Klän

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1) Här finnes mest halmtak
- 2) De äro bunda med järntråd, eller enkla fall med vidjor.
- 3) Här finnes tak av både lös, o slagtr. halm
- 4 a) som hålles av takkäggar.
Till badbyggnader säkrast 50 procent. b) 60 procent c) 80 procent.
d) Kan ej svara på!
- 5) I vanligaste fall användas takkäggar

M. 10895:50.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6/ Jag använder fortlöpande söm

7/ Den som sköter nälen skär ut den genom
baket över rafflen, tråden ^{göres} fast, kommer så
ut under rafflen, så göres ett halvslag

8/ Ni använder näl, säe, tång, hammare,

fäskbommen, reys, och klappbräda, etc.

9/ Jag har tidigare steg i stället
för fäskbommen.

9/ Nälen är av stål, försedd med en
ögla i ena änden, och ett hål
i den andra där tråden fäster.

Säen är en vanlig fäksäe.

Tången är också en vanlig nåtblång

Hammaren liknar mer en nit-hammare

Fäskbommen är en gran- eller tall-

stång en arton tjugo fot lång.

Klappbrädan liknar en möskyffel av trä.

10/ Nälen användes till att föra tråden
genom baket. Säen användes när baket
är avräffat, klippes ytan och bakfoten
jämna.

om rafflen, tråden
drages ut med
hjälps av ham-
maren. 12. H

13. a.
u

b.
fi

c.
d

ä

14. a

t

15. I

r
k
r

M.10895:50a

10 Jängen användes till att hålla träden med i stället
för de träden med bara banden. Hammaren
läggs raffen med i stället för att användas
i putbor eller fotbeklädnad. Fäsk bommen ligger
i en taket, fastgjord i övre takstänger med
en. Den skall vara till att stå på för den
man lägger och binder trämen. Klappsträcker
användes till att slå takfoten jämn när
den är färdig.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

fler, frädl
ges ut med
lyr var p
marer.

Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad? nej!

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

forts)

M. 10895:51.

Ni använder endast tång eller
frädjinnen.

12) Halmen uggstages till härvar eller
vanliga pressbalar, vilken repas vintertid.

b) Pass finns inte på Alland utan
köps från fastlandet i färdiga härvar.

13) De sista åren har endast täckning
utanpå det gamla taket förekommit.

b) När taket är färdigt, klippes, räffas ytan
jämn. c) Takfoten skäres med lie,
klippas, varvid klappbrädor
kommer till användning.

d) Nya halmtak har numera för-
bjudits utav försäkringsbolaget.

14) Taket ryggas med löshaln, vilket fast-
hålls med käng, träd, nät som i sin
medre enda göres fast i liggande stänger.

b) Halmen sticks under den gamla tak-
bruggen så att de kommer i samma
läge som den övriga takrygg.

M. 10895:52.

16. Har Ni hört omtalas eller sett
att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkärporna?
Tydligen på insidan Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

15/ Jag såsom ledare boder ut kulmen,
två bindlar, och en sticker nälar.

16/ Jag har inte varit med ^{om} något tak
som har varit genomborrat för tak-
kärporna.

17/ Däremot förekommer att taket
lägges på läkt eller raft.

18/ På öland finnes inga bo-
ningshus med balktak.

19/ Ja

20/ Högrum, Gårdslösa, Långböt,
Glömnings.

21/ Jordbr.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

327

204/224 d

Acc. n:r M10895:53.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Stättbo Klän

Socken:

Köping

Uppteckningsår:

1944

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Hugo Ohm frvaren 55

Adress:

Kallekuta

Födelseår och födelseort:

1864

Erik N-n

Lövstorb. Nilsson

Förneby

Köpiassvik 57

Klän

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja både halm och vasstak
Bundna med järntråd

Maskintröskad halm fastbunden
med järntråd

a. 25 procent b. 30. c. 40
d. 80 procent

Ja

M.10895:54.

fortlöpande som

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

Nål och tång

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

nej

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Skalm eller vass, nål och järntråd
raft, och Tång

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Nål och Tråd användas till att binda
raften på Täckningsmaterialet,
Tångar att klippa av Tråden med

M. 10895:55.

Nej

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

~~Köras~~ genom tröskning

På hösten förvaras i stack eller
bälat under tack

Kann vara både nybyggnad eller
gammanatt tack

ja

beskärs

ja

med tröskalm som bindis över
med stältrådsnål

5 personer en bredde materialet
2 skötte om bindningen 1 stack
upp nälen inifrån 1 stälde
fram materialet som behöves

M.10895:56.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

1915-1935 i min Hemtrakt

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

334

211/2276

Acc. nr M. 10895:57.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland.

Härad:

Hersbohusen

Socken:

Böda

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Allan Englund.

Adress:

Böda

Födelseår och födelseort:

1886.

Böda.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även LUF M 19624:1-4!

1. ja
2. De halv- eller vasstak som numera användes här äro alla bundna med galv. järntråd, fr 40-50 år sedan bunds med ljöst vitjor.
3. Nej, takridorna voro alltid bundna, numera äro taknocken, med fr c:a 35 år sedan och tidigare lades lög halm på nocken som fast hölls med träkonstruktioner s.k. "häng"
4. a. c:a 5%. b. c:a 15%. c. c:a 30%. d. c:a 50%
ja, här kallade "sprit"

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10895:58.

6. Isolerade band.

7. Sedan halmen näbrutes av läckaren kom bindaren som lade en sprät mitt över rapten och band detta halmlag med gelv. tråd, innså för var en man som stäck^{ut} nålen.

8. a. Det hundraaktiga redskapet var nålen, samt dessutom en räpsa och en lic.

b. ej mig bekant.

9. Huvudverktyget var nålen, denna var av stål c:a 60 cm lång med en dim. av c:a 8 mm. en ändan spetig försett med åga, därjämte användes sedan täket var förstigtäket en vanlig räpsa att räpsa bort lös halmlag och göra täket jämt och fint, täkfoten användes jämn med en lic.

10. Nålen användes för bindningen på så sätt att en man var på insidan täket och stäck upp nålen på undersidan av rapten, bindaren stann på täket trätt tråden i ågat på nålen och påstod den, varpå mannen inså för drog med nålen och stäck åter upp den på andra sidan rapten, varpå bindaren klippte av tråden och band om sprädet.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10895:59.

11. Vantar användes nog ej, men knäputor användes nog i en del fall.

12. a. För c:a 30 år sedan och tidigare användes sliptrickad lång halms, numera användes halmtak skall användas träska med särskilt verk.

b. Vassen skördas i regel på renhåsten, bindas i kårvar och släcks stående i dörs som tärkes.

13. a. Om täckning av gamla tak sker i regel utanpå det gamla taket om reglen är bra.

b. Nej endast takfoten

c. Ingen särskild behandling utom avskivningen

d. ja. det förekommer även nu i enbaks fall.

14. a. Taket ryggas med vanlig halms och bindas på samma sätt som taket.

b. Om taket läcker på något ställe som är särskilt uträdd så lagas detta ungefär som ny täckning.

15. Utanpå taket arbeta i regel 2 man, tärkaren som biter halmsen, bindaren som skiter bindningen, samt 1 man inom som släcks måls, därpå c:a 2 man som kantläggare.

M. 10895:60.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Nj. ej för takkäggar eller spröt, men
däremot försom för att vindske-
darna i raften med 3 eller fyra fäst på var
sida med en gångare uttuggen i stammen så att huset bildades.

17. Här på orten alltid på raft.

18. Nj. här finnes g. mycket bostadshus
med kalmtak ej heller har det funnits
för de senaste 50 åren.

Ja. i den mån jag kan.

I min ungdom dels som hantlangare och
dels som målupptäckare.

Som egen byggmäst. i c:a 40 år mest för
uppfrående av bostadshus.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

330

206/226a

Acc. nr M. 10895:61.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Rönnebo Klän

Socken:

Föra

Upppteckningsår:

1944

grön järntråd

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Johan Carlsson Levar

Adress:

Föra

Födelseår och födelseort:

1870

Högsby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även M 19620:1-5!

1 Ja mest halmtak
2 järntråd

3 Halmen tröskad matad på trären
hålles kvar med järntråd

4 Cirka 85 %
a för närvarande
d andra %

5 stältrådsnät

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

träribbor

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10895:62.
6 isolerade band

7 halmen breddas i två eller tre lag
och sedan sträcker en grof stältråd
öfver vart lager sedan bindes med
finare stältråd som trådes igenom taket
och bindes öfver den grova tråden

8 En som vi kallar nål stafjern
med ett hål i ena ändan 75 cm lång
som stickes genom taket en man ligger
under taket och tager emot den och sticker
upp den igen. Det är enda redskapet

9 förr användes träribbor i stället
för stältråd och band visad garn
för en 60 år tillbakas band som med vidjan

10 inga andra redskap än den stafjernnålen användes

M.10895:63.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

11 inga vantar eller knäputor användes

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 halmen eller rågen mätas på tvären i verket och så samlas den upp och bindas och all småhalv bortas undan

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13 Täckes utanpå det gamla taket
b ja

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

c Takskägget skäres af med en tre

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

d ja

c. Hur behandlas takskägget?

14 på ryggen breddes ut mycket halm och så lägges ett ståltrådnät öfver och ändas fast

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

15 4 man arbetar vid taktäckningen

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

en brer ut halmen en hamnar efter och bindar en inundan taket och tar mot nålen och stöcker upp den igen och en på backen och bunnar upp halm och tråd och vad som behöfs

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10895:64.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16 nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17 ravel

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18 nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19 ja

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20 i Förs socken

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21 snickare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

333

209/227 ab

Acc. n:r M 0895:65.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1) Ja båda dessa tak äro mest förhimmmande.
- 2) Ja. (även halm användes till alls färr)
- 3) Skjolder finns ej några kvar av?
- 4a 25-80 %
- b 90 "
- c 100 "
- 5) Ja färr men ej nu mera

M. 10895:66.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

9) Isolerade band äro nu mest vanliga.

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7) Täcknålen stiktes ned genom lakel (uppf.) på underre sidan om resten samt stiktes nedan upp på övre sidan om samma rest. Därefter klippes tråden av och knyts.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8) Två olika sorters nålar, samt en tål.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

b) Nej.

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9) Täcknålen är ca. 1 m. lång med ena änden spetsad, samt ett ett "öga" ca. 2 tum f. ytan på den ena sidan finns ett utbop för tråden. Den andra vid behov för längs med en slös. (För används man samma sorts nål av trä i dimension av ca. 2 tum ränddjup). Den andra nålen som användes ett ny med är av "fletjärn" $1 \times \frac{3}{4}$ samt 1 m. lång, den stiktes in genom att på denna nål fästas en spjett att lägga tråden i. (Skiss över dessa nålar medf.)

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10) Den första nålen användes att binda med den andra vid öppning av lek, till användas att skära av foten med.

Skiss av de båda
använda mötternas

10895

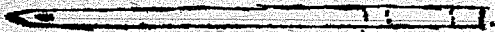
66a

Syniet

(ett "sy" med)

Fäkniet

(för bindning)

M. 10895:67.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11) Endast en handlike på höger hand,
(slunna för att ej skada sig av friden.)

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12) Lång halmen slaybrökes, och bindes i
kärnan. Skinnens användas endast "boshalmen."

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b) Vassen skördas på isen, bindes i knippen
som sedan rullas upp mot lämpigt
förrnät och får stå tills den blir torr.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13) Både taget är vanligt.

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b) Ja. (Obs, kniv ej nämnd bland redsk. - alltså nej!)

c. Hur behandlas takskägget?

c) Detta skärs sedan i ett rättnät, sedan stöts
med en bräda för att jämna ut det till ett
d) Ja.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

14) Sedan både sidorna är färdigläckta läggs
helmen tvärs över ryggen, sedan helmen bindes
genom ett ett stiftbrädsnät läggs över slunna
dessa nät upp sedan fäst på båda sidor.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b) När ett söndrigt tak lagas är det omständigt att vara
på ena sidan och är svårare, vanligtvis görs
färdigt runt runt instoppas helmen om sedan upp
fäst.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15) 1 man. 2 bröder helmen, 2 binder, 1 stikor upp
mitten, 2 handlangere.

M.10895:68.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16) Nej denna metod är ej bruklig här annat
än vid fästfästning. Den får använd
en liknande metod, då spikades brädteggan
med håll i längs vindskivan, sedan stöts
en smärre stös genom dessa lappan.

17) Taket lägges utslutande på ravel.

18) Nej dessa tak finns ej på boningshus.

19) Ja.

20) De senaste 25 åren i Högby socken.

21) Guldbrukare, smickare, skare, m.m.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

332

209/227 ab

2880

Acc. n:r M.1 0895:69.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Åsbo

Socken:

Högby

Uppteckningsår:

1948

trådspröt

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Emil Nilsson

Adress:

Wedbom Döderi 76 a

Födelseår och födelseort:

1888

Wedbom Högby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Svar

1 (12)

Frågor:

Svar:

Se även M 19622:1-6

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

- 1) Ja det finns många av dem
- 2) För 40 år sedan användes vidjor sedan snöre numera användas järntråd
- 3) För 25 år sedan användes som vi kallade spröt nu användas järntråd
- 4) För 40 sedan voro de 100 procentiga
 - a) 65 procent
 - b) 80 procent
 - c) 95 procent
- 5) 40 år sedan använder spröt nu järntråd
25 " " - se 3)

M. 10895:70.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6/ nej

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7/ använder vanlig hängnadstråd till sträcktråd samt nr. 12 Järntråd till Bindtråd

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8/ yxa Hammare Pryg Hiss. Näl
Såg

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

b/ samma

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9/ samma som nr. 8

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10/ yxa till att hugga vassen Hammare i såg till rätta yxor ställning Pryg till fotstänge att gå på. Hissen att ta yxor halm i vass med Nälen att sticka träden genom Tackel

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

1800 M. 10895:71.

11/ Vantar när man använder vass

12/ Jivas upps för hand all halmtack

b) Fluggas med lie en del fluggas på
sommaren en del fluggas på isen
på vintern och rättas i stackar

13/ bådadelarna

b) Räfsas med räfsa

c) Skaras med lie

d) Ja

14/ Vi moar det med halm och binder ^{över} näb

b) Vi lägger flovis och binder med
järnträd

15/ 6 st. man en på marken att hissa upps
halm eller vass. en tar emot halmen och
är behjälplig en bär ut halm eller vass
2 st binder med Järnträd en under
taket och sticher upps nälen

M. 10895:72.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16/ Ja. användes bräd att sticka
genom vindskidarna på in del tak

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17/ På raft

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18/ nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19/ Ja om jag kan

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20/ Jag har hållet på i 40 år som
Taktäckare i Flögby o Böda
~~och~~ men har nu slutat

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21/ F.d. Hemmanägare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

331

207/226 b

Acc. nr M. 10895:73.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Alano*Härad: *Akerbo Klän*Socken: *Persnäs*Uppteckningsår: *1947?*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Karl Edward Petersson*Adress: *Gamleby Persnäs Samma socken*Födelseår och födelseort: *24/10 1890 i Försä**grannar Helge Nilsen, Lilla Korn 26*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även M 19623:1-5

1. Ja här på trakten användes halmtak och vass eller agtak
2. De äro bindetak, bundna med järntråd
3. Nej.
4. För närvarande fins det halmtak nästan överallt på ladugårdar byggda för 20 år sedan, och äldre för närvarande försvinner halmtaken nu och mer.
Här finns ungefär 90% halmtak.
5. Ja, ibland, nu användes mest järntråd

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10895:74

6. Jag använder isolerade band
7. Man sträcker en 4 mm. grov galvaniserad järntråd längst det pålagda halmlaget sedan binder man banden om träden och takstängerna eller räffan, med 60 cm mellanrum mellan banden.
8. Jag använder en teknål samt en handstke samt en hovtång.
9. Här på orten användes inga andra redskap än de i 8 omtalade, om det förr i tiden användts andra redskap känner jag ej till.
10. Nålen användes att föra bindtråden genom taket, handstken att ha om handen när man drar till bandet. Tången användes att slippa av träden med.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11. Vantar användes endast när man
täcker med seg.

12. Berta sätt är att mata rågen vid
fröskning på tvären genom fröskverket,
samt binda den i bassar å stull.

b. Vassen skördas på sommaren, den skärs
med lie och bindes i härvar, som resas
annars byts den vid färvningen.

13. För det mesta täckes på det gamla.

b. Taket refsas slätt med en skärepa.

c. Takskägget skärs av med en lie.

d. Om huset är byggt för halmtak.

14. Man lägger halmen på tvären över
ryggen så skäres tre trådar på halmen en på
vardera sidan och en mitt på och bindes fast.

b. Man täcker om taket.

15. 4 man, en bres halmen, en binder,
en är inunder och tar mot tråden,
en annan är på marken som hantlangare.

M. 10895:76.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskejderna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. Jag har ej hört omtalas eller sett att man borrar hål för takkäggar.

Men numera när man använder järntråd måste man borra hål i vindskederna

17. Taket lägges på ravel eller raft.

18. Halmdak användes ej på boningshus här på Åland

19. Jag har i sommar besvarat ett frågeformulär om halmdak åt en doktor Karl Mattsson från Malnå för folkskolas arkivet.

20. Jag har varit verksam i Försäkringskassan från år 1918.

21. Jag är även Lantbrukare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.